

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Вступ до літературознавства

обов'язкова

Освітньо-професійна програма Українська мова та література

Спеціальність 014.01 Середня освіта (українська мова та література)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Розробники: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології **Ольга В'ячеславівна Червінська**;

кандидат філологічних наук, асистент, асистент кафедри зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології **Юлія Вікторівна Ісапук**;

кандидат філологічних наук, асистент, асистент кафедри зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології **Альона Романівна Тичініна**.

Профайл викладача (-ів) http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=286

Контактний тел. 38072584887; 0992255201; 0664056422

E-mail: o.chervinska@chnu.edu.ua; y.isapchuk@chnu.edu.ua;
a.tychinina@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/enrol/index.php?id=2587>

Консультації вівторок (14.00-15.00)

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Пропедевтичний курс „Вступ до літературознавства” призначений для того, щоб студенти могли усвідомити, системно осмислити і засвоїти основні теоретико-літературні поняття: наука і мистецтво, художність, художній образ, деталь, зміст і форму твору, жанрова система, композиція, художня мова, літературний процес, метод, напрям, школа тощо. Водночас курс передбачає формування навичок цілісного аналізу літературно-художнього тексту, історико-літературного процесу чи окремих жанрових форм.

Після засвоєння даної дисципліни бакалаври набувають необхідних знань та умінь для подальшої наукової та практичної роботи з галузі літературознавства, вміють компетентно здійснювати цілісний літературознавчий аналіз поетичний, прозових та драматичних текстів, володіють комплексом методологічних підходів до дослідження історико-літературних чи теоретико-літературних явищ.

Дисципліна „Вступ до літературознавства” є однією із нормативних дисциплін зі спеціальності 014.01 Середня освіта (українська мова та література) для освітньо-професійної програми рівня освіти бакалавр, яка викладається у I семестрі в обсязі 5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою дисципліни „Вступ до літературознавства” є формування системи літературознавчих знань у студента і оволодіння первинними навичками системно-цілісного аналізу художнього тексту, дати уявлення про теоретичний ґрунт літературознавчої науки, розкрити її структуру, пояснити складові компоненти літературознавчого аналізу жанрових форм. Навчити самостійно аналізувати художній твір, компетентно оцінювати явища літературного процесу як такого.

3. Завдання.

Загальні компетенції: володіння теоретичною формою сучасного світогляду; цілісність і системність особистісного світорозуміння; здатність обґрунтовувати свої наукові переконання; намагання досягти взаєморозуміння з носіями інших ідей; готовність оволодівати новаціями упродовж життя; творчий підхід у сфері методологічного супроводу науки; переконання в аксіологічній релевантності наукових істин; прагнення практично реалізувати світоглядні настанови.

Професійні компетенції: розуміння причинно-наслідкових зв'язків й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності; дослідницькі навички; здатність виявляти актуальні проблеми; здатність здійснювати теоретичний аналіз проблеми; здатність пропонувати та обґрунтовувати гіпотези; оволодіти основами фахової теоретико-літературознавчої підготовки; навичками аналізу усіх компонентів художнього твору крізь призму специфіки літературних родів і жанрів; знати та розуміти загальні властивості художньої літератури, поетику слова, літературного твору, художнього тексту, про множинність його інтерпретацій, варіативність підходів; еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства; вміти аналізувати літературні твори як твори мистецтва.

4. Пререквізити. Теорія літератури, історія літератури, філософія, історія, культурологія, мистецтвознавство.

5. Результати навчання

знати: суттєві риси мистецтва як особливої форми суспільної свідомості та літератури як виду мистецтва; базові поняття літературознавства, що складають концептуальну основу курсу; властивості образності як основного засобу відображення дійсності; специфіку типів творчості; основні етапи вивчення теорії мистецтв; положення праць вчених, які опрацьовували проблеми літературознавства; особливості літературного процесу та його закономірності; риси художніх систем, літературних епох; напрями, школи, методи літературознавства; специфіку літературних родів та жанрів; особливості літературного твору як художнього цілого; ідеалістичні та матеріалістичні концепції психології творчості;

вміти: застосовувати теоретичні знання на практиці, вільно користуватися системою знань з літературознавства; пояснювати специфіку художнього тексту, вказувати на його

відмінності від наукового та документального текстів; розрізняти епічні, ліричні, ліро-епічні та драматичні твори; визначати ідейно-художню роль елементів сюжету, композиції; виявляти в тексті ідейно-художню роль зображально-виражальних засобів мови, художніх деталей; показувати художню значущість часової та просторової структури твору; аналізувати систему образів у літературному творі; виявляти втілення прихованого діалогу, ремінісценцій, цитування, “чужого слова” у художньому тексті; аналізувати авторське ставлення до зображуваного у всіх компонентах художнього твору; зіставляти полемічні погляди, доводити свою думку.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання
Денна	1	1	4	120	30	30			62	8
Заочна	1	1	4	120	8	8			96	8

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Літературознавство як наука. Твір як художнє ціле.											
Тема 1. Літературознавство як наука. Специфіка літератури як виду мистецтва. Специфіка мистецтва як форми пізнавальної діяльності.	15	4	4		1	6	15	1	1	1		12
Тема 2. Зміст і форма як літературознавчі категорії. Художній образ.	17	4	4		1	8	15	1	1	1		12

Тема 3. Літературно-художній твір. Цілісність художнього твору. Текст та твір.	16	3	4		1	8	15	1	1	1		12
Разом за ЗМ1	48	11	12		3	22	45	3	3		3	36
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Зовнішня форма художнього твору. Цілісний аналіз тексту. Поділ літератури на роди, види та жанри. Літературний процес.											
Тема 1. . Зовнішня форма твору. Художнє мовлення. Вірш і проза. Основні системи віршування.	17	4	4		1	8	15	1	1	1		12
Тема 2. Художньо-мовленнєва організація літературного твору. Засоби словотворчого, лексико-синонімічного, синтаксичного увиразнення мовлення.	17	4	4		1	8	15	1	1	1		12
Тема 3. Категорія „троп” та її основні літературні різновиди. Засоби контекстуально-синонімічного увиразнення мовлення (тропи)	16	4	3		1	8	15	1	1	1		12
Тема 4. Поділ літератури на роди, жанри, жанрові різновиди. Система епічних, ліричних та драматичних жанрів. Особливості міжродових і позародових літературних форм.	16	3	4		1	8	15	1	1	1		12
Тема 5. Категорії методу, напрямку та стилю. Основні літературні	16	4	3		1	8	15	1	1	1		12

напрями. Зовнішні та внутрішні фактори розвитку літературного процесу. Види художньої взаємодії.												
Разом за ЗМ 2	82	19	18		5	40	75	5	5		5	60
Усього годин	120	30	30		8	68	120	8	8		8	96

3.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Літературознавство як наука: чинники та генеза.
2	Місце художньої словесності в ряді мистецтв.
3	Гармонійна єдність форми й змісту в літературному тексті як умова його художньої вартості.
4	Художній твір як основна форма буття художньої літератури
5	Вірш і проза як антиномічні види художнього мовлення.
6	Звукова організація художньої мови. Лексико-синонімічні та синтаксичні засоби увиразнення мовлення. Строфіка
7	Поняття автології та тропу.
8	Специфіка літератури як жанрово-родової системи
9	Поняття літературного процесу як внутрішньо закономірного, безперервного, складного, суперечливого літературного розвитку, його зумовленість культурно-історичним життям певної епохи.

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Укладання літературознавчого міні-словника.
2	Підготовка конспекту до лекційних тем.
3	Ведення читацьких щоденників (фіксація прочитаних філософських і теоретико-літературних праць).
4	Аналіз 2-3 художніх зразків різної жанрово-родової природи у відповідному аспекті.

3.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	- Онтологічний сенс художньої творчості - Природа мистецтва та його взаємозв'язок з іншими сферами людського буття. - Основні теоретичні підходи до розуміння онтології мистецтва і художньої творчості.
2	- Слово як знак і символ. - Сучасна структурно-видова класифікація форм літературно-художнього образу. - Концепція О. Потебні про слово-образ. - Значення „внутрішньої форми” слова.
3	- Хронотоп. - Будь-який твір як „текст”. Основні сучасні методи вивчення тексту. - Основні форми та тенденції „спілкування” з художнім текстом.
4	- Специфіка поетичного ритму. Способи ритмоутворення у світовій поетичній традиції. - Поширення у XX ст. дольника, тактовика, акцентного вірша. - Вплив вірша на прозу. Вплив прози на вірш.
5	- Поняття строфи. - Види строф. - Тверді строфічні форми.
6	- Механізм порівняння як визначальний чинник виокремлення формальних тропових підвидів. - Тропи метонімічної природи.
7	- Літературні жанрові „матриці” як сукупність подібних за способом відбиття дійсності модусів тексту. - Мемуарні, біографічні жанри та інші специфічні утворення.
8	- Міжнародні літературні зв'язки: засвоєння інонаціонального досвіду як фактор становлення оригінальних літератур окремих народів; постійна взаємодія літератур, літературні впливи, запозичення, аналогії і типологічні збіги.

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Форма поточного контролю – усна та письмова (тестування, реферат, творча робота) відповідь студента.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- індивідуальне та фронтальне опитування;
- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
	Оцінка (бали)
Відмінно	A (90-100)
Добре	B (80-89)
	C (70-79)
Задовільно	D (60-69)
	E (50-59)
Незадовільно	FX (35-49)
	F (1-34)

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)								Кількість балів (екзамен)
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					40
T1	T2	T3	T1	T2	T3	T4	T5	
19	10	10	6	6	6	6	6	

5. Рекомендована література

5.1. Базова

1. Білоус П.В. Вступ до літературознавства: навч. посібник. – Київ : ВЦ «Академія», 2011. – 336 с.
2. Волков А.Р., Іванюк Б.П., Клим'юк Ю.І. Контрольні завдання для проведення практичних занять з курсу “Вступ до літературознавства”/ Фоніка / Строфіка / Художня лексика. Тропи/ Метрика/ Художній синтаксис. Фігури. – Чернівці: Рута, 1995-2000.
3. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник. – К., 2001.
4. Іванишин В., Іванишин П. Пізнання літературного твору: Методичний посібник для студентів і вчителів. – Дрогобич: Відродження, 2003.
5. Копистянська Н.Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: Монографія. – Львів: ПАІС, 2005.
6. Костенко Н.В. Українське віршування ХХ ст.: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний відділ „Київський університет”, 2006.
7. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Золоті литаври, 2001.
8. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ „Академія”, 1997.
9. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства. – К.: ВЦ „Академія”, 2001.
10. Наливайко Д.С. Теорія літератури й компаративістика. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006.
11. Павличко С.Д. Теорія літератури. – К.: Основи, 2002.
12. Пахаренко В.І. Основи теорії літератури. – Київ : Генеза, 2009. – 296 с.
13. Теорія літератури, компаративістика, україністика: Збірник наук. праць з нагоди 70-річчя проф. Р.Т.Гром'яка. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007.
14. Ткаченко А. О. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства): Підручник для гуманітаріїв. – К.: Правда Ярославиців, 1997.
15. Якубський Б. Наука віршування. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2007.

5.2. Допоміжна:

1. Арістотель. Про мистецтво // Всесвіт. – 1978. – № 12.
2. Бовсунівська Т.В. Теорія літературних жанрів: Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману: підручник / Т.В. Бовсунівська. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2009. – 519 с.
3. Бунчук Б.І. Віршування Івана Франка. – Чернівці: Рута, 2000.
4. Гиршман М.М. Ритм художественной прозы. – М.: Сов. писатель, 1982.
5. Гольберг М. Антропология художнього твору // Людина і мистецтво в гуманістичних вимірах. – Львів, 1996.
6. Есин А. Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения: Учеб. пособие. – М.: Флинта; Наука, 1998.
7. Жирмунский В. М. Рифма, ее история и теория // Жирмунский В. М. Теория стиха. – Л., 1975.
8. Качуровский І. Генерика і архітектоніка. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська акад.”, 2005. – Кн. І: література європейського Середньовіччя. – 2005. – 382 с.
9. Качуровский І. Генерика і архітектоніка. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська акад.”, 2008. – Кн. ІІ: література європейського Середньовіччя. – 2008. – 376 с.
10. Література. Теорія. Методологія / Пер. з польськ. С. Яковенка; Упор. і наук. ред. Д. Уліцької. – 2-ге вид. – К.: Вид. Дім “КМ Академія”, 2008. – 543 с.
11. Соловей Е.С. Поезія пізнання: Філософська лірика в сучасній літературі. – К.: Дніпро, 1991.

12. Тичініна А.Р. Сучасні методологічні практики: навчально-методичний посібник ; передмова О.В. Червінської. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2018. – 160 с.
13. Уэллек Р., Уоррен О. Теория литературы. – М.: Прогресс, 1978.
14. Червінська О.В. Аргументи форми: монографія / О.В. Червінська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 384 с.
15. Эсалнек А. Я. Основы литературоведения. Анализ художественного текста: Учеб. пособие. – М.: Флинта; Наука, 2004. Качуровский И. Генерика і архітектоніка. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська акад.”, 2005. – Кн. I: література європейського Середньовіччя. – 2005. – 382 с.

6. Інформаційні ресурси

1. <http://dls.ksu.kherson.ua/dls/Library/Catalog.aspx?section=0bbf2761-dda3-4670-944d-b3b67a399030>
2. http://chtyvo.org.ua/authors/Bilous_Petro/Vstup_do_literaturoznavstva/
3. <http://tvori.com.ua/opornij-konspekt-lekcij-zi-vstupu-do-literaturoznavstva-chast-2/>
4. <http://project.zu.edu.ua/>